

ROCZNIK TOMISTYCZNY
10 (2021)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
10 (2021)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHES JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

10 (2021)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzuski (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Natalia Herold (internet), Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Mieczysław Gogacz, Pavol Dancák, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam

RECENZENCI / REVIEWERS

Jarosław Babiński, Tomasz Pawlikowski, Witold Płotka, Marek Porwolik, Joanna Pyłat, Marcin Trepczyński

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Ewa A. Pichola, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, Iwona Bartnicka (j. francuski), Adam M. Filipowicz, Michał Zembrzuski (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2021

ISSN 2300-1976

Unikalny numer identyfikacyjny – 493506



**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**



**NARODOWE
CENTRUM
KULTURY**

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach programu Narodowego Centrum Kultury „Kultura – Interwencje 2021”

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów POLSKA

www.roczniktomistyczny.pl

e-mail: redakcja@roczniktomistyczny.pl

Druk i oprawa: Sowa Sp. z o.o.

ul. Raszyńska 13

05-500 Piaseczno

www.sowadruk.pl

Spis treści

Od Redakcji.....	11
------------------	----

Rozprawy i artykuły

Michel Bastit	
Jerzy Kalinowski – życie filozoficzne w zawieruchach XX wieku.....	15
Mieczysław Gogacz	
L'homme en tant qu'homme et en tant que personne.....	25
Henryk Majkrzak	
Św. Tomasz i jego metafizyka istnienia	37
Andrzej Maryniarczyk	
Mały błąd na początku wielkim jest na końcu. Tomaszowa reinterpretacja rozumienia bytu i istoty podstawą odkrycia Pierwszej Przyczyny jako <i>Ipsum Esse</i>	57
Natalia Gondek	
Specyfika metody separacji w koncepcji metafizyki realistycznej	
Andrzeja Maryniarczyka.....	79
Tomasz Duma	
Rola istnienia (bytu) w metafizycznym wyjaśnianiu rzeczywistości	95
Artur Andrzejuk	
Komentarz Tomasza z Akwinu do <i>Liber de causis</i> – odyseja tekstów i koncepcji przez kultury, epoki i szkoły filozoficzne.....	115
Michał Zembrzusi	
Głupota, ignorancja i <i>acedia</i> a poznanie intelektualne i działanie moralne	127
Maria Janik-Czachor, Izabella Andrzejuk	
Jedność kontemplacji i działania w życiu Wandy Malczewskiej.....	147
Katarzyna Bałdyga	
Świadectwa lektury św. Tomasza z Akwinu w twórczości Czesława Miłosza	163
Magdalena Płotka	
Mieczysław Gogacz's Account of Ethics of Protecting Persons.....	181
Izabella Andrzejuk	
Antropologiczne aspekty doświadczenia mistycznego w ujęciu Mieczysława Gogacza.....	195
Agnieszka Gondek	
Warunki niezbędne w wychowaniu i kształceniu w szkole średniej w ujęciu Mieczysława Gogacza.....	213
Ewa Agnieszka Pichola	
Symulator rzeczywistości – uwagi o procesie nauczania zdalnego.....	223

Edycje i tłumaczenia

Szymon Stanuła Garrigou-Lagrange'a koncepcja bytu. Wstęp do przekładu artykułu <i>Realna różnica między istotą i istnieniem a zasada tożsamości</i>	237
Réginald Garrigou-Lagrange Realna różnica między istotą i istnieniem a zasada tożsamości.....	243

Sprawozdania i recenzje

Natalia Herold Działalność Naukowego Towarzystwa Tomistycznego w roku akademickim 2020/2021	251
Izabella Andrzejuk Sprawozdanie z przyznania Nagród im prof. Mieczysława Gogacza za najlepsze prace magisterskie z tomizmu 21 listopada 2020	255
Michał Zembrzuski Sprawozdanie z Sympozjum Tomistycznego w Łomży 10 marca 2021 roku	259
Marian Szymonik Przyjaciel człowieka i mądrości. Recenzja: <i>Filozof wpatrzony w naturę i to co boskie. Księga Pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej na KUL Księdza Profesora Andrzeja Maryniarczyka SDB</i> , red. ks. T. Duma, A. Gudaniec, Z. Pańpuch, K. Stępień, P. Sulenta, Wydawnictwo Academicon, Lublin 2020, 1340 stron	263
Artur Andrzejuk Recenzja: Kazimierz Gryżenia, <i>Analogia w scholastyce nowożytnej. Studium z metafizyki Franciszka Suáreza</i> , Lublin 2019, stron 298... ..	277
Izabella Andrzejuk Recenzja: Włodzimierz Galewicz, <i>Studia z klasycznej etyki greckiej</i> , Kęty 2020, Wydawnictwo Marek Derewiecki, stron 235	281
Artur Andrzejuk Recenzja: Bartłomiej Krzych, <i>Wolność i przyczynowość. Wprowadzenie do koncepcji autodeterminizmu ks. Augustyna Jakubisiaka</i> , Wydawnictwo Liberi Libri, Bmw 2020, stron 108.....	287
Artur Andrzejuk Recenzja: Marek Czachorowski, Tomasz Mamełka, Paweł Mazanka, Zbigniew Pańpuch, <i>Mieczysław Albert Krąpiec</i> , red. Z. Pańpuch (<i>Pomniki polskiej filozofii chrześcijańskiej</i> , red. Maciej Bała, Piotr S. Mazur), Kraków 2020, stron 220; toż w wersji angielskiej, tamże, stron 228.....	291
Artur Andrzejuk Recenzja: Mikołaj Krasnodębski, <i>W obronie człowieka. Zarys antropologii filozoficznej Franciszka Gabryla (1866–1914)</i> , Wydawnictwo von borowiecky, Warszawa–Radzymin 2020, stron 330.....	297

Julia Rejewska

Aktualność etyki tomistycznej Recenzja: Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk, *Tomasz z Akwinu jako etyk*, Naukowe Towarzystwo Tomistyczne, Warszawa 2020, stron 164 (e-book: www.tomizm.org); Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk, *Tomasz z Akwinu jako etyk*, Wydawnictwo von borowiecky, Warszawa 2021 stron 171 (wydanie „papierowe”)..... 301

Nota o autorach..... 307

Table of Contents

Editorial.....	11
----------------	----

Dissertations and Articles

Michel Bastit	
Jerzy Kalinowski – his philosophical life in the turmoil of the 20th century.....	15
Mieczysław Gogacz	
Human as a human and human as a person.....	25
Henryk Majkrzak	
Saint Thomas Aquinas and his metaphysics of existence.....	37
Andrzej Maryniarczyk	
A small mistake in the beginning is a big one in the end. Thomas Aquinas's reinterpretation of the understanding of being and essence as the basis for the discovery of the First Cause as <i>Ipsum Esse</i>.....	57
Natalia Gondek	
Specifics of the method of separation in Andrzej Maryniarczyk's conception of realistic metaphysics.....	79
Tomasz Duma	
The role of existence (of being) in the metaphysical explanation of reality.....	95
Artur Andrzejuk	
Thomas Aquinas Commentary on <i>Liber de Causis</i> - an odyssey of texts and concepts through cultures, epochs and philosophical schools	115
Michał Zembrzuski	
Stupidity, ignorance, <i>acedia</i> and their meaning for the intellectual cognition and moral action.....	127
Maria Janik-Czachor, Izabella Andrzejuk	
Unity of contemplation and action in the life of Wanda Malczewska	147
Katarzyna Bałdyga	
St. Thomas Aquinas in the works of Czesław Miłosz.....	163
Magdalena Płotka	
Mieczysław Gogacz's Account of Ethics of Protecting Persons	181
Izabella Andrzejuk	
Anthropological aspects of mystical experience in the account of Mieczysław Gogacz.....	195
Agnieszka Gondek	
Necessary conditions in upbringing and education in high school according to Mieczysław Gogacz.....	213
Ewa Agnieszka Pichola	
Reality Simulator, remarks on a process of online education.....	223

Editions and Translations

Szymon Stanula

Garrigou-Lagrange's concept of being. Introduction to the translation of the article
The real difference between essence and existence and the principle of identity..... 237

Réginald Garrigou-Lagrange

The real difference between essence and existence and the principle of identity..... 243

Reports and Reviews

Natalia Herold

Activities of the Scientific Thomistic Society in the 2020/2021 academic year 251

Izabella Andrzejuk

Report on the Awards of prof. Mieczysław Gogacz for the best MA theses in Thomism
November 21, 2020..... 255

Michał Zembrzusi

Report from the Thomistic Symposium in Łomża. March 10, 2021 259

Marian Szymonik

A friend of man and wisdom. Review: *Filozof wpatrzony w naturę i to co boskie. Księga Pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej na KUL Księdza Profesora Andrzeja Maryniarczyka SDB*, ed. ks. T. Duma, A. Gudaniec, Z. Pańpuch, K. Stępień, P. Sulenta, Wydawnictwo Academicon, Lublin 2020, pp. 1340 263

Artur Andrzejuk

Review: Kazimierz Gryżenia, *Analogia w scholastyce nowożytnej. Studium z metafizyki Franciszka Suáreza*, Lublin 2019, pp. 298 277

Izabella Andrzejuk

Review: Włodzimierz Galewicz, *Studia z klasycznej etyki greckiej*, Kęty 2020, Wydawnictwo Marek Derewiecki, pp. 235 281

Artur Andrzejuk

Review: Bartłomiej Krzych, *Wolność i przyczynowość. Wprowadzenie do koncepcji autodeterminizmu ks. Augustyna Jakubisiaka*, Wydawnictwo Liberi Libri, Bmw 2020, pp. 108 287

Artur Andrzejuk

Review: Marek Czachorowski, Tomasz Mamelka, Paweł Mazanka, Zbigniew Pańpuch, Mieczysław Albert Krąpiec, red. Z. Pańpuch (*Pomniki polskiej filozofii chrześcijańskiej*, ed. Maciej Bała, Piotr S. Mazur), Kraków 2020, pp. 220; English version, pp. 228 291

Artur Andrzejuk

Review: Mikołaj Krasnodębski, *W obronie człowieka. Zarys antropologii filozoficznej Franciszka Gabryła (1866–1914)*, Wydawnictwo von borowiecky, Warszawa–Radzymin 2020, pp. 330 297

Julia Rejewska

Topicality of Thomistic Ethics. Review: Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk, *Tomasz z Akwinu jako etyk*, Naukowe Towarzystwo Tomistyczne, Warszawa 2020 301

Note about authors 307

Recenzja

Mikołaj Krasnodębski, *W obronie człowieka. Zarys antropologii filozoficznej Franciszka Gabryła (1866–1914)*,
Wydawnictwo von borowiecky, Warszawa–Radzymin 2020,
stron 330.

Książka pt. *W obronie człowieka. Zarys antropologii filozoficznej Franciszka Gabryła (1866–1914)* to obszerna, ponad trzystustronicowa rozprawa naukowa, poświęcona jednemu z najciekawszych polskich tomistów z przełomu XIX i XX wieku – Franciszkowi Gabryłowi. Ten krakowski profesor filozofii i teologii, dziekan Wydziału Teologicznego i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, żył zaledwie 48 lat, a pozostawił po sobie prace liczone w tysiącach stron druku. Gdy doda się do tego intensywną działalność organizacyjną (jako rektor i dziekan), a także społeczną (jako poseł do sejmiku galicyjskiego), to właści-

wie trudno wyobrazić sobie, kiedy i w jaki sposób jeden człowiek zdołał pogodzić wszystkie te zadania. Być może tu tkwi wyjaśnienie jego przedwczesnej i niespodziewanej śmierci¹. Ksiądz Gabrył jeszcze długo potem silnie oddziaływał na tomizm w Polsce przez swoje liczne publikacje. Z jego podręczników przestano korzystać dopiero jakiś czas po II wojnie światowej. Dobrze więc się stało, że Mikołaj Krasnodębski zdecydował się przybliżyć polskiemu czytelnikowi tę nieco zapomnianą postać, gdyż opracowań życia i myśli Gabryła prawie nie ma (nie licząc nekrologów i absolutnie przyczynkarskich wzmia-

¹ Być może dlatego Franciszek Gabrył (senior) jest mylony ze swoim bratankiem, Franciszkiem Gabryłem (juniozem), żyjącym w latach 1903–1985, który także był księdzem, związanym z Krakowem.

nek w podręcznikach i opracowaniach historycznych).

Książkę, oprócz *Wstępu, Zakończenia* i *Bibliografii*, stanowią trzy rozdziały poświęcone kolejno strukturze człowieka, jego poznaniu i zagadnieniu pożądania. Swoistą perełką książki jest *Aneks*, w którym zamieszczono kilka listów ks. Gabryła do Kazimierza Twardowskiego, ciekawie i barwnie naświetlających ówczesne relacje nie tylko naukowe, szczególnie na linii Lwów – Kraków. W obszernym *Wstępie* znajdujemy, oprócz niezbędnych informacji metaprzmiotowych, swoiste wprowadzenie w problematykę rozprawy, przedstawione w ramach uzasadnienia jej tematu. Ponadto Mikołaj Krasnodębski starannie omawia (ubogi) stan badań nad postacią Franciszka Gabryła, przedstawia i uzasadnia strukturę pracy oraz informuje o zastosowanej metodologii. Ze spraw technicznych warto zwrócić uwagę na przypisy, które skrupulatnie i rzetelnie dokumentują przytoczone poglądy i prezentowane tezy. Nierzadko też stają się miejscem dyskusji, konfrontowania poglądów, oceny konkretnych stanowisk. Dobrym pomysłem są podsumowania poszczególnych rozdziałów. Umożliwiają one zrekapitulowanie zazwyczaj obszernej treści rozdziału oraz pozwalają na postawienie wniosków i przeprowadzanie ocen.

Podstawową merytoryczną zaletą książki jest rzetelne zaprezentowanie poglądów Franciszka Gabryła. Autor rozprawy świetnie zna rozległe piśmiennictwo Gabryła i z łatwością się po nim porusza. A jest to sprawa niebagatelna, gdy zważy się, iż krakowski

neotomista napisał 13 książek (głównie podręczników) oraz kilkadziesiąt artykułów i recenzji. Drugą zaletą książki są – prezentowane głównie w przypisach – odautorskie komentarze Mikołaja Krasnodębskiego do przedstawianych tez Gabryła. Autor imponuje tu nie tylko erudycją, lecz i trafnością zarówno doboru literatury, stanowiącej tło dla przytaczanych tez, jak i intelektualną wnikliwością swoich dopowiedzeń i uwag. Warto też dodać, że Autor książki informuje często czytelnika o współczesnych rozwiązaniach problemów podejmowanych przez ks. Gabryła; w przypisach znajdujemy ponadto liczne omówienia, konfrontacje i porównania ujęć Gabryła do poglądów św. Tomasza z jednej strony i innych tomistów ze strony drugiej.

Lektura książki skłania do sformułowaniu kilku stwierdzeń i postawienia paru pytań.

1. Autor na stronie 42 przedstawia Gabryłowe odróżnienie substancji i osobnika. Czy jednak nie zachodzi tu niepotrzebne mnożenie pojęć, gdyż to, co nazwano osobnikiem, jest – według Arystotelesa – substancją, czyli bytem samodzielnym (w odróżnieniu od przypadłości jako bytu niesamodzielnego). Czym byłaby więc substancja w ujęciu ks. Gabryła? W sprawie tej bohater książki Mikołaja Krasnodębskiego sięga do tekstów samego Arystotelesa i wyraźnie gubi się w interpretacji znaczeń słowa οὐσία [ousia] w jego *Metafizyce*, co świetnie ukazano na stronach 48-49. Potwierdza tę sugestię dalszy tekst (s. 53), pokazujący kłopoty w odróżnieniu substancji od przypadłości. Podobny problem ma-

my z pojęciem istoty; krakowski tomista przytacza scholastyczne podziały istoty, lecz sam nie odpowiada na pytanie, czym jest istota (s. 86-93). W tym miejscu trzeba dodać, że Autor książki świetnie uwypukla te trudności metafizyki Gabryła, a niekiedy poszukuje też i źródeł i wskazuje na rozwiązania.

2. Na stronie 92 Mikołaj Krasnodębski przytacza – kluczową dla całej pracy – Gabrylową definicję człowieka jako istoty duchowo-cieleśnej. Autor pracy uważa, iż tak krakowski tomista rozumie wyrażenie: *animal rationale*, choć tłumaczy je bardziej skrótowo, jako „istota rozumna”. Wydaje się, że zarówno ks. Gabryl, jak i Autor książki chcieli uniknąć terminu „zwierzę” na oddanie łacińskiego słowa *animal*. Trudność z tym słowem polega na tym, że *animal* dla scholastyków (etymologicznie) oznacza byt mający duszę, lecz nie będący wyłącznie duszą, co więcej, zwyczaj językowy (*uzus*) rezerwował ten termin tylko dla bytów mających duszę zmysłową (*anima sensitiva*). Powodowało to, że termin *animal* oznaczał zarówno człowieka, jak i zwierzę, lecz nie anioła, a tym bardziej Boga; nie był też stosowany do roślin. Dlatego do języków romańskich (ale także do angielskiego) przeszedł *animal* jako synonim zwierzęcia. I tak zazwyczaj jest tłumaczone łacińskie słowo *animal* (czy greckie ζῷον [*zoon*]). Trzeba tylko wyjaśnić, że zarówno po grecku, jak i po łacinie to słowo odnosiło się także do człowieka bez żadnego pejoratywnego akcentu. Po prostu *animal* to zwierzęta i ludzie inaczej niż w języku polskim, gdzie człowiek to nie zwierzę. Przy takim wyjaśnieniu słynna Arystotelesow-

ska definicja człowieka jako zwierzęcia rozumnego jest bardziej zrozumiała i jasna.

3. Na stronach 114 i 115 Autor pracy przedstawia ciekawe dywagacje Franciszka Gabryła na temat relacji przyczynowej celowej i wzorcowej. W świetle współczesnych dyskusji i ustaleń uwagi krakowskiego profesora wydają się niezwykle ciekawe. Ujęcie to – jak się wydaje – wymagałoby poświęcenia mu większej uwagi i szerszego skomentowania, na co nie było miejsca w książce dotyczącej (ostatecznie) antropologii filozoficznej, a nie wprost filozofii bytu. Warto jednak, aby Autor rozprawy wrócił jeszcze przy jakiejś okazji do tego zagadnienia.

4. Podobnie bardzo ciekawe rozważania ks. Gabryła na temat świadomości przedstawia Mikołaj Krasnodębski na stronach 134-137 swojej książki. Wydaje się, że w tej sprawie Gabryl jest prawdziwym prekursorem w dziele interpretacji pojęcia świadomości na terenie tomizmu i to nie tylko w Polsce. Interesujące byłoby zbadanie, jaka była (i czy była w ogóle) reakcja współczesnych mu tomistów na samo wprowadzenie tego tematu do psychologii tomistycznej.

5. Także za bardzo interesujące – i swoiście współczesne – można uznać rozważania Franciszka Gabryła o świadectwie jako źródle wiedzy (s.163-164). Świadectwo bowiem – w jego ujęciu – jest komunikatem, wygłaszanym z pozycji autorytetu, a przyjmowanym na zasadzie zaufania. Przy czym uznanie kogoś za autorytet polega na zaufaniu. Mamy tu niewątpliwie punkty styczne epistemologii i etyki. Nasuwa się pytanie, czy ks. Gabryl dostrzegał te

konsekwencje swoich ujęć i – ewentualnie – co o nich pisał.

6. Problematyki pogranicza epistemologii i etyki dotyczy także zagadnienie prawdy moralnej, krótko zreferowane przez Krasnodębskiego na stronie 179. Ksiądz Gabryl, powołując się na Tomaszową *Summa Theologiae* (I, 21, 2 resp. i ad 2), proponuje określenie „prawda moralna”. W przywołanym miejscu Akwinata pisze o prawdzie sprawiedliwości oraz o – występującej u Arystotelesa – „cnocie prawdy”. Tę cnotę prawdy Gabryl nazwał „prawdą moralną”, lecz chyba niezbyt trafnie wybrał za jej określenie to zdanie, w którym Tomasz dowodzi, że „cnota prawdy” spełnia ogólną definicję prawdy. Samo określenie „cnoty prawdy” znajduje się u Tomasza w zdaniu poprzednim i to Autor rozprawy dobrze ją określa, jako „zgodność działania i myślenia osoby”.

7. Dość szeroko Mikołaj Krasnodębski omawia kryteriologię Franciszka Gabryla (s. 175-194) i słusznie uważa to za ciekawszy segment filozofii bohatera swej dysertacji (s. 199). Rodzi się tu pytanie o aktualność ustaleń Gabryla w świetle dziś uprawianej tomistycznej teorii poznania.

8. W swojej psychologii ks. Gabryl dystansuje się dość wyraźnie od ujęć św. Tomasza z Akwinu. Zdaje się go w tej dziedzinie traktować jako jednego z wielu autorów branych pod uwagę, np. przy problematyce podziału uczuć (s. 233-234). Sam Gabryl klasyfikuje jednak uczucia zupełnie inaczej niż Akwinata. Ten dystans wobec Tomasza w psychologii zdaje się potwierdzać terminologia, którą operuje ks. Gabryl, np. termin „popęd”

jest nie tylko znacznie późniejszy niż psychologiczna myśl Tomasza, lecz – jak się wydaje – jest dość obcy tej myśli (Gabryl wyróżnia nawet „popęd religijny” – s. 210). Jednakże stosowanie tej i podobnej terminologii, w odniesieniu do psychologii św. Tomasza, w pewien sposób się upowszechniło, o czym zdaje się świadczyć przykład *Traktatu o uczuciach* z Tomaszowej *Summa Theologiae* (wydany w Londynie w 1967 r.), w którym zarówno tłumacz (Jan Bardan), jak i komentator (Wojciech Feliks Bednarski) jedno z Tomaszowych określeń władzy (*vis*) w odniesieniu do uczuć tłumaczą jako „popęd”. Interesujące byłoby więc ustalenie, jakie były źródła psychologicznych ujęć i terminologii ks. Gabryla.

Pytania, które powyżej sformułowano, nie świadczą o brakach omawianego opracowania, ale raczej o intelektualnym zaciekawieniu, które wywołuje, i kwestiach, które prowokuje. Można więc powiedzieć, że postać i dokonania ks. Franciszka Gabryla powinny być nadal przedmiotem zainteresowania filozofów i historyków filozofii, chociażby w odniesieniu do jego teorii poznania. Mikołaj Krasnodębski w książce *W obronie człowieka* zaprezentował starannie opracowaną antropologię filozoficzną ks. Franciszka Gabryla i ukazał ją jako przykład połączenia tomizmu podręcznikowego (tradycyjnego) z tomizmem lowańskim. Nikt przed nim nie dokonał tak wnikliwej analizy i prezentacji poglądów tego polskiego neotomisty. Wszystko to sprawia, że książka ta jest nie tylko ważną pozycją bibliograficzną historiografii filozofii polskiej, ale także intelektualnie pasjonującą lekturą filozoficzną.

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-4070>

Izabella Andrzejuk – dr, adiunkt Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Członek-założyciel Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz członek redakcji Rocznika Tomistycznego. Jest autorką ponad sześćdziesięciu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007) oraz (wspólnie z Arturem Andrzejukiem) *Tomasz z Akwinu jako etyk* (Warszawa 2021). Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4961-2580>

Katarzyna Bałdyga – doktor nauk humanistycznych, absolwentka filologii polskiej, kulturoznawstwa i filozofii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; pracownik dydaktyczny Warszawskiej Szkoły Filmowej; autorka rozprawy doktorskiej pt. *Św. Tomasz z Akwinu i jego myśl w twórczości Czesława Miłosza – inspiracja, wzór czy punkt odniesienia?* i artykułów naukowych dotyczących literatury i filmu. Zainteresowania naukowe związane są z problematyką związków sztuki i filozofii oraz miejscem tradycji we współczesnych tekstach kultury.

Michel Bastit – profesor filozofii starożytnej i średniowiecznej oraz metafizyki na Uniwersytecie Burgundii w Dijon oraz członek Akademii Poincaré w Nancy. Autor wielu książek, m.in., *Le principe du monde. Le Dieu du philosophe* (2016), *La substance. Essai de métaphysique* (2012), *Qu'est ce*

que l'université? (2007), *Les quatre causes de l'être dans la philosophie première d'Aristote* (2002), *Les principes des choses en ontologie médiévale* (1997).

Tomasz Duma – doktor habilitowany, pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Filozofii KUL; autor książek: *Akt i możliwość w filozofii realistycznej. Gallusa Mansera interpretacja teorii aktu i możliwości* (Lublin 2008), *Metafizyka relacji. U podstaw rozumienia relacji bytowych* (Lublin 2017), jak też licznych artykułów m.in. z zakresu metafizyki i antropologii filozoficznej. Interesuje się metafizyką, zwłaszcza tomizmu egzystencjalnego, antropologią filozoficzną, filozofią Boga i etyką.

Mieczysław Gogacz - prof. zw. dr hab., emerytowany profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (dawnej Akademii Teologii Katolickiej). Stworzył konsekwentną odmianę tomizmu egzystencjalnego. W jego ramach broni teorii aktu istnienia i zasady niesprzeczności, tezy o odrębności i wewnętrznej jedności jednostkowych bytów oraz wynikającego z tych twierdzeń realizmu i pluralizmu bytowego. Zaproponował szereg doprecyzowań w dyscyplinach filozoficznych, takich jak filozofia bytu, antropologia filozoficzna, etyka i pedagogika. Formułował podstawy etyki zawodowej lekarza, żołnierza, funkcjonariusza Straży Granicznej; wykładał te etyki na AM, WAT i UW. Uczestniczył w debatach publicznych na temat ochrony życia, etyki zawodowej, racji stanu, polityki kulturalnej i naukowej państwa. Wykaz publikacji M.Gogacza obejmuje prawie 1000 pozycji.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0517-0781>

Agnieszka Gondek – dr nauk humanistycznych, filozof, absolwentka Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Urzędnik państwowy w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej w Warszawie. Członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Specjalizuje się w zakresie filozofii wychowania. Nauczycielka akademicka z kilkuletnim doświadczeniem w zakresie nauczania filozofii i etyki, w tym etyki zawodu i historii filozofii. W nauczaniu i kształceniu promotorka wspólnego odkrywania i poszukiwania prawdy. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół antropologii filozoficznej, etyki, metafizyki i filozofii wychowania.

Natalia Gondek – mgr, asystent badawczy przy Katedrze Metafizyki na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jest sekretarzem redakcji czasopisma „Roczniki Filozoficzne”. Jej zainteresowania badawcze

oscylują wokół metafizyki, w szczególności metodologii metafizyki oraz teorii poznania metafizycznego. Była uczniem księdza prof. Andrzeja Maryniarczyka.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5229-7016>.

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Jest doktorantką filozofii Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz sekretarzem Zarządu Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką. Publikuje w „Roczniku Tomistycznym”.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-9495>

Maria Janik-Czachor – prof. dr hab., fizykochemik, wybitna specjalistka od nanomateriałów, emerytowana profesor Instytutu Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk oraz Kierownik i Pełnomocnik Laboratorium d/s Centrum Fizykochemii Materiałów Instytutu Chemii Fizycznej PAN i WIM PW. Stypendystka Fundacji im. Aleksandra von Humboldta. Autorka licznych publikacji w kraju i za granicą – index Hirscha 26 (wg bazy Scopus; najwyższy wśród fizykochemików w Polsce). Prywatnie, małżonka śp. prof. Andrzeja Czachora i krewna Sługi Bożej Wandy Malczewskiej oraz malarza Jacka Malczewskiego.

Henryk Majkrzak SCJ – dr hab., znawca nauki św. Tomasza z Akwinu (doktorat z antropologii filozoficznej – *Godność człowieka w myśli św. Tomasza z Akwinu*, Rzym, Angelicum, habilitacja z teologii dogmatycznej – *Antropologia integralna w ‘Sumie teologicznej’ św. Tomasza z Akwinu*, Uniwersytet Opolski) oraz nauki św. Augustyna (doktorat z teologii życia wewnętrznego – *Rola przyjaźni w życiu duchowym św. Augustyna*, Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie). Wykładowca filozofii na uczelniach katolickich Krakowa i okolic, kierownik Sekcji Filozoficznej Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie oraz członek Polskiego Towarzystwa św. Tomasza z Akwinu (Lublin) oraz Naukowego Towarzystwa Tomistycznego (Warszawa). Jest autorem wielu książek i innych publikacji, znawcą Kościoła katolickiego w Azji Środkowej i na Zakaukaziu (książka – *Azja Środkowa i Zakaukazie. Kościół katolicki, społeczeństwa i zwyczaje*) oraz Watykanu (książki – *Watykan. Wszystko to, co chcielibyście wiedzieć* oraz *Papieskie formacje zbrojne*). Równocześnie zaangażowany jest w działalność patriotyczną i pracę duszpasterską.

Andrzej Maryniarczyk SDB – ks. prof. dr hab., Kierownik Katedry Metafizyki KUL; Prezes Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu; redaktor naczelny dziesięciotomowej Powszechnej Encyklopedii Filozofii i dwutomowej Encyklopedii Filozofii Polskiej oraz Słownika-przewodnika filozoficznego; członek: Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Filozoficznego, Società Internazionale Tommaso d'Aquino, American Association of Catholic Philosophers, American Society of Christian Philosophers, Pontificia Academia di S. Tommaso – Roma. Zmarł niespodziewanie 27 grudnia 2020 roku.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6535-5089>

Ewa Agnieszka Pichola – dr, absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Doktorat z filozofii obroniła w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie rozprawy, w której analizowała dorobek Dietricha von Hildebranda z perspektywy obecności wątków modernistycznych w jego pismach. Interesuje się zagadnieniami z pogranicza metafizyki i psychologii, a dokładnie filozoficznych podstaw koncepcji psychologicznych i antropologicznych aspektów prawdy. Publikuje, uczestniczy w konferencjach, tłumaczy w j. angielskim.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6078-7384>

Magdalena Płotka – dr hab., profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z-ca redaktora naczelnego Rocznika Tomistycznego. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI* (Warszawa 2016). Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filosofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.

Marek Prokop – dr, historyk filozofii, bibliotekoznawca, arabista. Studiował historię filozofii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w latach 1969-1974, studia zakończył magisterium u prof. M. Gogacza. Doktoryzował się ze średniowiecznej filozofii arabskiej u prof. M.-T. d'Alverny na Uniwersytecie w Poitiers w 1978 roku. Po doktoracie zatrudniony kontraktowo w Centre National de la Recherche Scientifique (1979-1983), następnie kierował działem rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu (1982-2002). Od 1995 r. jest

pracownikiem naukowym Zakładu Biografistyki Polonijnej PUNO. Członek: Société Internationale de la Philosophie Médiéval w Louvain, Centre de Recherche Philosophique Saint Thomas d'Aquin w Paryżu, Naukowe Towarzystwo Tomistyczne w Warszawie, Towarzystwo Historyczno-Literackie w Paryżu. W 2009 r. opublikował zbeletryzowaną opowieść o filozofii, zbudowaną na kanwie podróży do różnych krajów, zatytułowaną *Podróże z Awicenną*.

Julia Rejewska – mgr, doktorantka filozofii w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół współczesnej etyki, filozofii kultury i filozofii edukacji.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5740-6608>

Szymon Stanula – student filozofii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. W swoich poszukiwaniach filozoficznych skupia się przede wszystkim na problematyce metafizycznej oraz tomizmu po encyklice *Aeterni Patris*. Szczególnie zaś oddał się badaniu zagadnienia istnienia w tomizmie R. Garrigou-Lagrange'a. W roku akademickim 2021-2022 studiował w Paryżu w ramach stypendium realizowanego w Instytucie Katolickim.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4968-1893>

Marian Szymonik – ks., dr hab. nauk humanistycznych w zakresie filozofii. Wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Częstochowie; „profesor stały” i wykładowca w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0796-8001>

Michał Zembrzusi – dr hab, profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*. W 2019 roku opublikował monografię pt. *Filozofia intelektu. Tomasz z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego*.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4647-479X>

